İBN-İ REYÛLÎ (Kâsım bin Feth Ferecî)

Kırâat, tefsîr, hadîs ve Mâlikî mezhebi fıkıh âlimi, edîb ve şâir. Künyesi Ebû Muhammed olup ismi Kâsım bin Feth bin Muhammed bin Yûsuf'tur. Endülüs'te Ferec şehrinde, 388 (m. 998) yılında doğdu. Endülüsî ve Ferecî nisbet edildi, İbn-i Reyûlî diye tanındı. 451 (m. 1059) yılında vefât etti.

Küçük yaşta babasından ilim öğrenmeye başlayan Ebû Muhammed Reyûlî, temel din ve Arabî ilimleri öğrendikten sonra, Endülüs'ün çeşitli şehirlerini ziyâret ederek, âlimlerin ilimlerinden istifâde etti. Daha sonra Tunus, Mısır ve Hicaz âlimlerinin derslerinde bulundu. Hac esnasında, İslâm âleminin dörtbir tarafından gelen âlimler ile görüştü. Onlardan ilim öğrendi. Birçok kimseden hadîs-i şerîf işitti. Taliblerine ders verdi. Ebû Ömer Talmenkî ve babası Feth bin Muhammed hocalarının meşhûrlarındandı. Allahü teâlânın dînini öğrenmek için çok çalışan Ebû Muhammed Ferecî, din bilgilerini öğrenmek için lüzumlu olan Arabî ilimleri çok iyi öğrendi. Kırâat ve tefsîrde âlim oldu. Fıkıh ve hadîs-i şerîf ilminde söz sahibi idi. Âlimlerin ihtilâf ettikleri şeyleri çok iyi bilirdi. Haram ve şüphelilerden çok sakınır, mübahların birçoğunu da terk ederdi. Yalnız Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için çalışır, insanlara nasihat ederek onları Cehennem ateşinden kurtarmaya gayret ederdi.

"Tabakât-ül-müfessirîn" sahibi Davudî, İbn-i Reyûlî'nin hayatını anlatırken, "Hadîste, tefsîrde ve kırâatte bir benzeri daha yoktu" demekte, Ebû Muhammed bin Saîd ise, "İlim ve amelde, vera' ve doğrulukta Selef-i Sâlihîn'in (Eshâb-ı Kirâm, Tabiîn ve Tebe-i tabiîn) (r.anhüm) yolunda idi. Arabî ilimler, Kur'ân ilimleri, fıkıh usûlü ve fürû'unda zamanının en önde gidenlerindendi. Belagatı çok yüksekti. Yazısı çok güzel,

şiirleri eşsizdi” demektedirler. Hadîs âlimlerinin hayatını ve târihlerini yazan İmâm-ı Zehebî de “Hadîs ilminde âlim, İmâmların ihtilâfında ârif idi. Tefsîr ve kırâatte âlim, dinde sağlam, vera’ ve kırâat sahibi idi” buyurmaktadır.

Vaktini, Allahü teâlânın dînini öğrenmek, öğretmek ve ibâdetle geçiren Ebû Muhammed İbni Reyûlî, pekçok talebe yetiştirdi. Birçok kitap yazdı. Yazmış olduğu eserlerden hadîs ilmine dâir “Kitâb-ül-isti’âb” bilinen kitapları arasındadır.

İbn-i Reyûlî bir şiirinde şöyle demektedir:

“Ömür geçiyor, bütün hareketler, işler yazılıyor, âhirette yaptıkların karşına çıkarılınca nereye kaçabileceksin?

Ey zenginliği ve i’tibârı ile böbürlenen dünyâ düşkünü kimse! Sen o kadar şaşkınsın ki, kefenin hazırlanmış, ölüm ensende iken hâlâ gülmektesin.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-2, sh. 37

2) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 27

3) Mu’cem-ül-müellifîn cild-8, sh. 110